

SKOGSSKÖTSEL

Han testar hyggesfritt skogsbruk i norr

NYFORS

Går det att bedriva ett hyggesfritt skogsbruk i norra Sverige? Anders Lundholm i norra Västerbotten brukar hela sin skog med kontinuitetsskogsbruk.

– När det gäller tallskogarna som jag provar att bruka hyggesfritt så är det nog inte många som har testat det här uppe, säger han.

Anders Lundholm bor med sin familj i byn Nyfors som ligger i norra Västerbottens kustland, cirka 2,5 mil från Bottenviken.

Där har han två fastigheter på totalt 88 hektar av vilka ungefär 80 hektar är produktiv skog. Den första köpte Anders för 15 år sedan och den fastighet de numera bor på köpte han för 12 år sedan.

Båda fastigheterna är tidigare brukade med traditionellt trakthyggesbruk och är ganska typiska fastigheter med långsmala skiften, några hyggen, mycket ungskog och enstaka partier med mer mogen skog.

Markerna håller runt G20 på de bättre ställena och är mestadels lämpade för blandskog, främst gran och löv, men där finns också inslag av tall.

Även om skogen tidigare brukats med trakthyggesbruk och en gång

Anders Lundholm, skogsägare i Nyfors norra Västerbotten, som bedriver hyggesfritt skogsbruk på sin fastighet.

FOTO: GUNNAR ANDERSSON

slutavverkats så menar Anders att den inte präglades av likaldrighet och monokultur när han tog över.

– Det är bara om markägaren varit otroligt flitig på att röja och gallra som det blir en enskiktad skog. Fastigheterna som jag köpte hade inte skotts speciellt mycket så det var en blandskog med träd i väldigt varierande storlek vilket gav goda förutsättningar för att testa något annat än trakthyggesbruk, förklarar han.

Uppväxt fullskiktad blandskog

Ända sedan han tog över har målet med fastigheten varit att all skog ska vara en uppväxt fullskiktad blandskog som är lämplig att plockhugga.

Anders Lundholms skogsbruk är inspirerat av metoden Naturkultur där man inte brukar skogen efter beståndsegenskaper utan i stället arbetar med trädgrupper. Varje träd har ett område som det suger näring ifrån och inom det området blir det konkurrens mot andra träd. Därför bör de största träden, dominanterna, i en skog stå med ett visst avstånd för att inte konkurrera med varandra.

– Man vill att dominanterna ska växa så fort som möjligt, och förränta sig, fram tills det är dags att avverka de träden.

Mellan dominanterna håller han ungefär 10 meter. Där får de växa in mindre träd i olika storlekar.

– När skogarna blir lite glesare och luckiga så blir det en naturlig förnyring av olika trädslag och det blir absolut inte bara gran som man ofta hör om. Ett undantag är dock på lite torrare marker där gran förnygrar sig lätt men växer ganska dåligt, säger han.

Enligt Anders blir granarna avverkningsmogna för tidigt vilket ger dålig förräntning på det stående kapitalet i träden.

– Vill man exempelvis ha 3 procent får man avverka redan när de är 20 centimeter. En tall på samma mark kan bli ända upp emot 35 centimeter. Där försöker jag hålla bort granen för att gynna tall, berättar Anders Lundholm.

Till vardags driver Anders Lundholm ett entreprenadföretag där han kör grävmaskin. Som skogsägare har han inte några uttalade avkastningsmål men han betonar att han försöker driva ett ekonomiskt skogsbruk.

– Trädgrupperna formar jag för att optimera den ekonomiska avkastningen. Dominanterna ska ha ett högt värde i framtiden både när det gäller kvalitet och tillväxt, säger han.

Går hårdare fram på tallmarker

Han vidtar de första åtgärderna ungefär när det traditionellt är dags för förstagallring. När han hugger första gången hamnar uttaget ofta på mellan 20 och 30 procent av den stående volymen. Han går lite hårdare fram på tallmarker än i granskog.

På några få ställen har han redan huggit två gånger på tio år. Andra delar är fortfarande i ungskogsfasen och inte alls huggna.

– Men jag skulle tro att mellan 15 och 20 år kommer att vara ett normalt intervall mellan huggningarna, säger han.

Enligt Skogsvårdslagen finns en undre gräns för lägsta tillåtna volym per hektar innan man måste återbeskoga marken. I Anders Lundholms skogsbruk blir skogen glesare och gle-

sare för varje genomhuggning.

– När jag gör trädgrupper i tallskog kan det ibland vara ett problem att jag är nära den gränsen men det beror ju på att Skogsvårdslagen är skriven som att skogen består av bestånd med en jämnhet i ålder. När man börjar få en mer fullskiktad karaktär på skogen så har man lägre volym eftersom det är långt mellan de stora träden men i stället många små träd, förklarar Anders Lundholm.

Avverkningsuppdrag varje vinter

Huggningen gör han själv med en stor skördare, Valmet 941, och skotningen kör han med en Valmet 860. Med de maskinerna tar han också på sig några avverkningsuppdrag varje vinter. Han har provat att köra med mindre maskiner men tycker inte det fungerade eftersom aggregaten inte klarade de riktigt grova träden.

– Jag gillar inte heller beståndsgående maskiner som ju förstör den undervegetation som ska växa upp och bli nästa generation. I stället använder jag fasta stickvägar med ungefär 20 meters mellanrum, berättar Anders Lundholm.

Avverkningskostnaderna kan vara högre i ett hyggesfritt skogsbruk.

– Förra vintern låg min avverkningskostnad på 180 kronor per kubik, skotat till väggkant. Då låg timmerpriset här uppe på drygt 600 kronor och massavedspriset på närmare 350 kronor så jag skulle inte kalla det en dålig affär, säger Anders Lundholm.

När det gäller tillväxten är Anders Lundholm inte övertygad om att hans hyggesfria skogsbruk har lägre tillväxt.

– Jag tror att det viktiga är att man inte hugger för hårt eftersom man då hugger bort väldigt mycket bladyta och det är ju där tillväxten sker, säger han.

I en fullskiktad skog hamnar merparten av tillväxten i de större träden som genererar en högre inkomst till skogsägaren, hävdar Anders.

– För mig är det den ekonomiska förtjänsten som är intressant. Hamnar tillväxten i det som ska röjas bort eller i träd som har värdeutveckling? Även om den totala tillväxten i mina skogar är lite lägre tror jag att den är mer fokuserad till det som skapar värde, säger Anders Lundholm.

FAKTA: Så vanligt är hyggesfritt skogsbruk

■ Skogsstyrelsen har undersökt hur utbrett det hyggesfria skogsbruket är bland skogsägare, både storskaliga och småskaliga.

■ För 2021 visar resultatet att markägarna hade ambitionen att långsiktigt bedriva hyggesfritt skogsbruk på cirka 728 500 hektar. Skattningen har dock en felmarginal som ger ett konfidensintervall från 603 000 hektar till 854 000 hektar. Störst areal, cirka 487 500 hektar, brukades hyggesfritt av enskilda ägare och cirka 241 000 hektar brukades hyggesfritt av övriga ägare.

Skogsstyrelsens definition av hyggesfritt skogsbruk

■ Hyggesfritt skogsbruk på skogsmark med produktionsmål innebär att skogen sköts så att marken alltid är trädbevuxen utan att det uppstår några större kalhuggna ytor.

KÄLLA: SKOGSSTYRELSEN

Gunnar Andersson
010-184 42 78
gunnar.andersson@landlantbruk.se

Enligt Anders Lundholm är det inte många i norra Sverige som testat hyggesfritt i tallskog.

FOTO: GUNNAR ANDERSSON

Intresset ökar bland skogsägare

Den nya definitionen av hyggesfritt underlättar för skogsägare i norra Sverige att testa metoden och Skogsstyrelsen märker redan av intresset.

– Vi tror absolut på att det går att bedriva hyggesfritt skogsbruk i norra Sverige, säger rådgivare Helena Gustafsson.

Skogsstyrelsens definition av hyggesfritt skogsbruk förnyades tidigare i år. Numera är definitionen betydligt bredare än den var tidigare.

– Det gjordes bland annat för att öka möjligheterna att bruka alla skogar hyggesfritt men med olika metoder i olika typer av skogar. Att till exempel kunna bruka tallmarker hyggesfritt är viktigt att få med, förklarar Helena Gustafsson, som är rådgivare på Skogsstyrelsen med inriktning på hyggesfritt skogsbruk.

Helena Gustafsson

Det finns utmaningar med hyggesfria metoder i norra Sverige, bland annat för att självföryngringen ofta inte är lika god. Men enligt Helena Gustafsson är det allt fler markägare i norra Sverige som visar intresse för hyggesfria metoder.

– Intresset från markägare här uppe i norr är redan ganska stort och det växer snabbt. Det är många som kommer på våra träffar och det är stor efterfrågan på rådgivning, säger hon.

Bruka granskogar med blädning

Hyggesfritt har hittills ofta handlat om att bruka granskogar med blädning. Men Helena Gustafsson menar att det är nödvändigt att skogsbruket också försöker hitta hyggesfria metoder för andra trädslag.

– Det är viktigt även om kunskapsläget om hur det verkligen fungerar är dåligt. När markägare som Anders Lundholm i mindre skala arbetar med hyggesfritt på tallmarker är det ett sätt att få mer kunskap om vilka skogar det passar för, säger hon.

Det hyggesfria skogsbruk med inspiration av Naturkulturmetoden som Anders Lundholm bedriver ger förhållandevis glesa bestånd på tallmarker. Helena Gustafsson menar att det visserligen kan vara ett problem men att ett hyggesfritt skogsbruk på tallmarker kräver att man får in mycket ljus.

– Även om etableringen verkar gå bra i det här fallet får vi se om det blir tillräckligt mycket ljus för att de ska växa upp och bli stora träd. Det ska bli väldigt intressant att följa, konstaterar hon.

Med de långa cykler som råder i skogsbruket är det enligt Helena Gustafsson svårt att veta vad som kommer att efterfrågas i framtiden.

– Som det ser ut i dag kan det kortsiktigt vara svårt att på alla ställen i norr få ekonomi på hyggesfritt när det i första hand efterfrågas volymer men framöver kanske man kommer att värdesätta andra kvaliteter och efterfråga andra trädslag, säger hon.

Gunnar Andersson 010-184 42 78
gunnar.andersson@landlantbruk.se